

References

1. Ananiev B.G. (2001) Man as a subject of knowledge. - SPb. : Peter, - 288 p.
2. Vilensky M. (2007) Physical culture and healthy lifestyle of a student: textbook. pos. M. : Gardariki, 218 s
3. Griban G. (2014) Methodical system of physical education of students. Zhytomyr. Ruta Publishing House, - 306 p.
4. Davidenko S., Davidenko V. (2013) Strengthening the health of young people in Education, port, health in modern environmental conditions: Rostov-on-Don, - p. 60.
5. Law of Ukraine "On Education": as of 01.01.2015. Electronic resource - Access mode <http://zakon.work.gov.ua/on/go/1060-12>.
6. Kanishevsky S., Raevsky R. (2008) Health, healthy and health-improving lifestyle of students / SM Kanishevsky, RT Raevsky - Odessa: Science and Technology- 36-38p., 189-194.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).19

УДК 37.015.3 (477)-048.74

Попрошаєв О. В.
завідуючий кафедрою фізичного виховання № 1
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків
Попрошаєва О. А.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державного будівництва
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Проведення в Україні конституційної, адміністративної та муніципальної реформ висвітлює низку нагальних питань, не тільки пов'язаних з формуванням територіальної та правової основи для діяльності органів місцевого самоврядування, наданням їм організаційно-правової та матеріально-фінансової самостійності, а й в питаннях щодо ефективної децентралізації управління в системі освіти та фізичної культури і спорту. В цьому зв'язку є два ключові питання які потрібно вирішити, це фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл та організації фізичного виховання у закладах вищої освіти. На превеликий жаль ми вимушені констатувати, що органи державної влади фактично, самоусунулися від підтримки масової фізичної культури та спорту, передавши ці повноваження органам місцевого самоврядування, що в умовах законодавчої невизначеності призводить до серйозних проблем в територіальних громадах, керівництво яких не приділяє необхідної уваги питанням фізичної культури і спорту. А в умовах автономії та самоврядування закладів вищої освіти відбувається руйнування системи фізичного виховання в багатьох університетах. Все це значно впливає на погіршення фізичного, психічного та репродуктивного здоров'я молоді та обороноздатність Держави в цілому. Тому пошуку створення ефективної моделі балансу державного регулювання в сфері освіти та фізичної культури і спорту, поєданого з організаційно-правовою й матеріально-фінансовою автономією закладів вищої освіти та самостійністю органів місцевого самоврядування є найпершочерговим завданням.

Ключові слова: децентралізація, навчальна дисципліна, фізичне виховання, реформування, система, освіта, здоров'я, нормативно-правові акти, фізична культура та спорт.

Poproshaiev O. V., Poproshaieva O. A. Development issues of the system of education, physical culture and sports in the context of decentralization of power. Carrying out in Ukraine of constitutional, administrative and municipal reforms highlighted a number of pressing issues, not only related to the formation territorial and legal basis for the activities of local authorities self-government, providing them with organizational, legal and material financial independence, but also the issue of effective decentralization management in the system of physical culture and sports and higher education that are capable respond to changing living conditions, needs and problems of modern youth and society as a whole. With the participation of domestic and foreign experts the Roadmap of reforms in the system of physical culture and sport and plan of events are worked out on her realization. In particular, the decision of questions is envisaged in relation to decentralization of plenary powers of Ministry of Youth and Sport of Ukraine as central executive and the transfer of children and youth sports schools into communal ownership. During the implementation of these standards there are serious problems with the functioning of children and youth sports schools in connection with their transfer to funding from the local budgets, which led to a significant reduction in these institutions in 2015.

The challenge of sustainable development of physical culture and sports is the efforts of the previous leadership of the Ministry of Education and Science of Ukraine to organize physical education classes in institutions of higher education in the form of electives, without final control and inclusion in curriculum. On the numerous appeals of the rectors, scientific-pedagogical and sports community of Ukraine to the leadership of the Ministry, provided answers that in accordance with the Law of Ukraine "On higher education" activities of higher education institutions are carried out on the principles autonomy and self-government.

Unfortunately, we have to state that in decentralization time, these problems have not been resolved. Public authorities, in fact, withdrew from support mass physical culture and sports, which in terms of legislation uncertainty leads to serious territorial problems in communities whose leadership does not pay the necessary attention to issues physical culture and sports. And in terms of autonomy and self-government some institutions of higher education are destroying the physical system education. All this significantly affects the strengthening of physical, mental and reproductive health of young people and the defense capabilities of the State as a whole. Therefore, the search for an effective model of public balance regulation combined with organizational and legal

and material financial independence of local governments and autonomy higher education institutions is a top priority.

Key words: decentralization, academic discipline, physical education, , reform, system, education, health, general documents acts, physical culture and sports.

Постановка проблеми. Проведення в Україні конституційної, адміністративної та муніципальної реформ висвітлює низку нагальних питань, не тільки пов'язаних з формуванням територіальної та правової основи для діяльності органів місцевого самоврядування, наданням їм організаційно-правової та матеріально-фінансової самостійності, а й питання щодо ефективної децентралізації управління в системі освіти та фізичної культури і спорту, яке здатне реагувати на мінливі умови життя, потреби й проблеми сучасної молоді і суспільства в цілому. Останнім часом у підлітків та молоді в нашій країні зростає тенденція до малорухливого способу життя викликаного захопленням комп'ютерними іграми та соціальними мережами, що у поєднанні з поширенням в Україні гострої респіраторної хвороби **Covid-19** та іншими негативними факторами, такими як: збільшення стресового навантаження, погіршенням соціально-економічного становища, зменшення кількості дитячо-юнацьких спортивних шкіл та руйнуванням системи фізичного виховання у закладах вищої освіти призводить до зниження рівня їх фізичної активності й індивідуального здоров'я.

За даними КФВС МОН, 36 % учнів загальноосвітніх шкіл мають низький рівень фізичного здоров'я, 34 % - нижче за середній, 22 % - середній, 7 % - вище за середній і лише 1 % - високий. Схожі тенденції спостерігаються і в інших вікових категоріях населення України. У закладах вищої освіти кількість студентів спеціальної медичної групи з кожним роком зростає, а в установах, в яких навчальна дисципліна «Фізичне виховання» виключена з переліку обов'язкових дисциплін йде тенденція на погіршення здоров'я студентів у зв'язку з недостатньою руховою активністю. Вирішення завдання формування здорового способу життя громадян України, насамперед дітей та молоді, в умовах децентралізації влади потребує створення ефективної моделі балансу державного регулювання в сфері освіти та фізичної культури і спорту, поєданого з організаційно-правовою й матеріально-фінансовою автономією закладів вищої освіти та самостійністю органів місцевого самоврядування.

Зв'язок з важливими науковими темами, напрямками та практичними завданнями. Дослідження проводилось згідно плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання № 1 та кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на 2021-2025 роки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних доробок дозволяє говорити про децентралізацію як про складне комплексне явище, яке знаходиться на зрізі багатьох суспільно-правових наук [2]. Питаннями адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та реформування вищої освіти України в контексті рішень Болонського процесу займалися ряд науковців [1, 5, 13, 14]. В той же час публікацій, які вивчають питання реформування та розвитку фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади практично немає, що підтверджує актуальність вивчення цієї проблеми. У цьому зв'язку звертають на себе увагу наукові дослідження, які аналізують розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах автономії та самоврядування закладів вищої освіти [8, 9, 11]. Звертають на себе увагу публікації в яких висвітлюються питання впровадження в навчальний процес інноваційних технологій з фізичного виховання, варіативних навчальних програм, спрямованих на підвищення рівня мотивації студентської молоді до активних занять фізичним вихованням та спортом [3, 4, 6, 7, 12]. Останнім часом, у зв'язку з карантинними обмеженнями викликаними пандемією COVID-19, виходять цікаві наукові праці, щодо впровадження дистанційних форм організації навчального процесу з фізичного виховання [10]. Аналізуючи останні дослідження науковців України стає очевидним, що в умовах децентралізації влади необхідно знайти ефективну модель балансу державного регулювання поєданого з організаційно-правовою й матеріально-фінансовою самостійністю органів місцевого самоврядування й автономією закладів вищої освіти для успішного управління системою освіти та фізичною культурою і спортом.

Мета дослідження: на підставі аналізу нормативно-правових актів, практичного досвіду й реального стану фізичного здоров'я учнівської та студентської молоді, визначити ефективність впровадження децентралізації влади в сфері освіти та фізичної культури і спорту.

Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання:**

1. Здійснити аналіз науково-методичної літератури, діючих нормативно-правових актів та інших джерел інформації мережі Інтернет за даної проблематики.
2. Визначити ефективність запровадженої децентралізації пов'язаної з переведенням фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл за рахунок коштів місцевих бюджетів на їх розвиток та функціонування.
3. Визначити тенденції та перспективи розвитку навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в умовах автономії на самоврядування закладів вищої освіти
4. Запропонувати найбільш прийнятну форму організації навчального процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти, яка відповідає сучасним вимогам часу.

Матеріал та методи дослідження. При підготовці статті використовувалися теоретичний аналіз та узагальнення матеріалів науково-методичної літератури, нормативно-правових актів (Законів України, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, Наказів та інструктивних листів МОН України), інші джерела інформації та практичний досвід фахівців в організації тренувального процесу у дитячо-юнацьких спортивних школах та викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Президент України та органи державної влади вживають певних заходів з реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Ми бачимо, що в Державі є розуміння того, що фізичне виховання та спорт спрямовані передусім на розвиток фізичних і духовних сил молоді людини, становлення її як особистості та захисника Вітчизни. Це підтверджується чинними нормативно-правовими актами, а саме: Конституцією України в якій зазначено, що «...Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту...» (ч. 4 ст. 49); Законом України

«Про фізичну культуру і спорт» зі змінами та доповненнями від 17.11.2009 р. №1724-VI.; Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.; Постановою Верховної Ради України від 19.10.2016 р. № 1695-VIII «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади»; Постановою Кабінету Міністрів України №1045 від 09.12.2015 р. «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовки населення України» (це тестування є головним показником системи контролю за станом фізичного розвитку населення України).

Позитивними кроками в цьому напрямі останнім часом стало затвердження Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація», затвердження Постановою Кабінету міністрів України від 4 листопада 2020 року № 1089 Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, та затвердження Наказом Міністерства освіти і науки України від 15 лютого 2021 року № 193 Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року. Таким чином, ми бачимо зацікавленість держави в модернізації системи освіти та фізичної культури і спорту з метою формування здоров'я підростаючого покоління.

За участю вітчизняних та іноземних експертів розроблена Дорожня карта реформ в системі фізичної культури і спорту та план заходів з її реалізації. Зокрема, програмою реформ передбачається вирішення питань щодо децентралізації повноважень Міністерства молоді та спорту України як центрального органу виконавчої влади, а саме відмова від непритаманних функцій та передача окремих повноважень національним спортивним федераціям. Також реформою передбачається передача дитячо-юнацьких спортивних шкіл у комунальну власність і фінансування їх за рахунок коштів місцевих бюджетів. Впровадження цієї норми призвело до недофінансування й закриття відповідних закладів. Наприклад, протягом 2015 року у зв'язку з недостатнім фінансуванням припинили діяльність 83 дитячо-юнацькі спортивні школи, відбулося скорочення майже 1000 тренерів-викладачів та приблизно 30000 тисяч учнів. Зменшення кількості відповідних закладів може значно вплинути на зростання підліткової злочинності, зниження потенціалу спорту вищих досягнень та значне погіршення стану індивідуального здоров'я дітей. В умовах відсутності, або недостатньої субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам для цільового фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл, це скорочення буде продовжуватися і на далі. Ще одним викликом є намагання попереднього керівництва Міністерства освіти і науки України організувати навчальні заняття з фізичного виховання у закладах вищої освіти у формі факультативу. Як приклад можемо навести Наказом МОН України від 26.01.2015 р. №47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік», які містяться в додатку до листа МОН України №1/9-126 від 13.03.2015 р., де зазначено, що «заняття з фізичної культури в спортивних секціях можуть бути організовані як факультативи (тобто за бажанням студентів; до загальної кількості кредитів ЄКТС і до навчальних планів не включаються, форм підсумкового контролю не мають)». Виконання приписів вищезгаданого Наказу призвело до часткового або повного закриття рекреаційно-відновлювальної інфраструктури вищих навчальних закладів, зменшенню навчального навантаження кафедр фізичного виховання, скороченню штату викладачів, а студенти в свою чергу не отримували достатні знання, вміння та навички, що значно вплинуло на їх рівень здоров'я та фізичну підготовленість.

На чисельні звернення ректорів, науково-педагогічної та спортивної спільноти України до керівництва МОН, були надані відповіді, що відповідно до статті 32 Закону України «Про вищу освіту» діяльність закладів вищої освіти проводиться на принципах автономії та самоврядування. Визначення організаційної структури закладів вищої освіти, доцільність утворення, об'єднання або ліквідації кафедр, а також питання організації освітнього процесу і формування здорового способу життя студентів належать до виключно повноважень органів управління закладу вищої освіти.

Таким чином, якщо ректор розуміє значущість фізичної культури і спорту для гармонійного розвитку молоді, збереження і зміцнення здоров'я, виховання фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей студентів, він це робить і фінансує за рахунок спеціального фонду університету, а якщо у ректора інша думка з цього питання або у спеціальному фонді немає на це грошей, або ректор не розуміє як відповідно до листа МОН України №1/9-126 від 13.03.2015 р., враховувати в основних видах навчальної роботи й обліковувати відповідно до норм навчальної роботи, дисципліну «Фізичне виховання» то відбувається скорочення викладачів або повне закриття відповідних кафедр, а студенти в даному випадку не отримують освітню, оздоровчу та виховну послугу. Це значно впливає на їх рівень здоров'я та фізичну підготовленість, що ніяк, не відповідає інтересам держави, оскільки головний ресурс, який має Україна - це люди, їх знання, вміння та рівень здоров'я. Саме люди є генератором нових ідей та розвитку країни в цілому, тому індивідуальному та репродуктивному здоров'ю молоді потрібно приділяти велику увагу.

Разом з тим, в аналітичній записці «Автономізація університетів як складова реформи вищої освіти в Україні», підготовленої Національним інститутом стратегічних досліджень при Президенті України у 2018 р. Однією з основних проблем реформування української системи вищої освіти зазначалося питання визначення форм і меж автономії ЗВО задля ефективного їх функціонування, а також підтримання балансу між ступенем автономії та державним регулюванням навчального процесу з метою адекватного задоволення соціальних очікувань та для поліпшення якості вищої освіти. (<http://old2.niss.gov.ua/articles/895/>). На превеликий жаль ми вимушені констатувати, що зазначені проблеми до останнього часу повністю вирішені не були. Органи державної влади фактично, самоусунулися від підтримки масової фізичної культури та спорту, що в умовах законодавчої невизначеності призводить до серйозних проблем в територіальних громадах, керівництво яких не приділяє необхідної уваги питанням фізичної культури і спорту. А в умовах автономії та самоврядування в деяких закладах вищої освіти відбувається руйнування системи фізичного виховання. Все це значно впливає на зміцнення фізичного, психічного та репродуктивного здоров'я молоді та обороноздатність Держави в цілому.

На цей час, після тривалої дискусії та громадського обговорення ми нарешті бачимо в керівництві МОН стратегічне розуміння, що фізичне виховання у закладах освіти повинно залишатися обов'язковим освітнім компонентом, тому, що забезпечує розвиток фізичних і духовних сил молоді людини протягом навчання, становлення її як особистості та захисника Вітчизни. Це підтверджується наказом МОН України №193 від 15.02.2021 р. «Про затвердження рекомендацій щодо

стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року». Затвердженою стратегією передбачено створення та функціонування у закладах вищої освіти двох автономних систем: окремо фізичного виховання і окремо спорту. Ці системи є автономними, рівними за пріоритетністю та взаємодоповнюючими.

Реалізація напрямку **фізичне виховання** забезпечується через кафедри фізичного виховання, а напрямку **спорт** може бути забезпечений через діяльність центрів студентського спорту, спортивні клуби або секції.

Звертаємо увагу, що це дві різні системи, які вирішують різні завдання. Напрямок **«Фізичне виховання»** забезпечує підготовку до щорічного оцінювання рівня фізичної підготовленості студентської молоді та сприяє збереженню і зміцненню здоров'я, гармонійному, передусім, фізичному розвитку, популяризації здорового способу життя, збільшенню кількості та якості рухової активності студентської молоді тощо. Напрямок **«Спорт»** забезпечує створення умов для поєднання навчання у закладі освіти та спортивної підготовки студентів для участі в змаганнях Всеукраїнського та міжнародного рівнів. На наш погляд, в сучасних перехідних умовах найбільш прийнятною формою організації навчального процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти є традиційно-секційна. Під час якої планувати й проводити навчальні заняття в обсязі 4 години на тиждень, серед яких 2 години, загальний курс (за університетським навчальним розкладом) та 2 години – це заняття по розкладу спортивно – оздоровчих навчальних відділень, які викладаються у поза навчальний час. Набір до навчальних відділень повинен відбуватиметься за рівнем соматичного здоров'я студентів (спеціально медична група працює окремо в залежності від нозологічних ознак (видів захворювань)), рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості та обов'язково враховуючи бажання студентів займатися тим або іншим видом рухової активності.

Запропонована форма організації навчального процесу є найбільш прийнятною тому, що, з одного боку, студенти отримують знання, вміння і навички з методики розвитку основних фізичних якостей, для прикладного використання їх у майбутньої професійної діяльності та збереження і зміцнення здоров'я протягом життя, з іншого боку, у студентів з'являється можливість на навчальних заняттях займатися улюбленим видом рухової активності відповідно до вибору спортивно-оздоровчого навчального відділення, дня тижня й часу його відвідування. Необхідно забувати, що в сучасних умовах коли впровадженні карантинні обмеження у зв'язку з пандемією COVID-19, гіподинамія та малорухомий спосіб життя стають причиною різних захворювань студентської молоді, тому оздоровленню студентів та підвищенню їх рухової активності потрібно приділяти значну увагу. Використовуючи для цього різні форми фізичного виховання в тому числі й дистанційні. Зважаючи на виклики які має наша держава, ми повинні зберегти субвенції з Державного бюджету місцевим органам влади для цільового фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а навчальний предмет «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти повинен залишатися обов'язковим предметом для усіх учасників навчального процесу, оскільки це єдина дисципліна, яка вирішує одночасно освітні, виховні і оздоровчі завдання, що відповідає інтересам Держави та сучасним вимогам часу.

Висновки:

1. З метою недопущення скорочення дитячо-юнацьких спортивних шкіл, тренерсько-викладацького складу та кількості учнів, необхідно зберегти належне фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шляхом виділення відповідної субвенції з Державного бюджету.
2. В сучасних умовах автономії та самоврядування закладів вищої освіти, коли в університетах відбувається скорочення та закриття кафедр фізичного виховання, що ніяк не співпадає з інтересами Держави, рекомендуємо МОН України розробити на вністи на розгляд Кабінету Міністрів України та Верховної Ради проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» *щодо сприяння руховій активності студентів*.
3. В сучасних умовах інтеграції вітчизняних університетів до загальноєвропейського освітнього простору та реформування системи освіти, навчальний процес з фізичного виховання необхідно проводити з провадженням сучасних видів рухової активності, а навчальні групи формувати відповідно до рівня здоров'я й фізичної підготовленості студентської молоді. Найбільш прийнятною формою організації навчального процесу з фізичного виховання, яка відповідає сучасним вимогам часу, є змішана (традиційно-секційна).

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Вивчити досвід викладання навчальних дисциплін "Physical education" і "Sports section" та провести аналіз форм і методів фізичного виховання студентської молоді у західноєвропейських університетах.

Література

1. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
2. Гончаренко О. А. Децентралізація як тенденція розвитку місцевого управління в європейських державах. Право та інновації. 2017. № 4. С. 62–68.
3. Мунтян В. С., Пліско В. І. Фізичне виховання у контексті положень нового закону України "Про вищу освіту". Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2014. Вип. 118, т. 1. С. 222–226.
4. Мунтян В. С., Попрошаєв О. В. Мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до навчання, фізичного виховання і здорового способу життя: компаративний аналіз. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2020. Вип. 5 (125) 20. С. 109–115.
5. Пліско В. І., Сікура А. Й. Проблеми інтеграційного зв'язку між теорією та практикою. Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму : тези доп. V міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. Запоріжжя, 2013. С. 178–180.

6. Попрошаєв О. В., Білик О. А., Островський М. В. Фізичне виховання в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір // Спортивна наука України. 2015. № 2. С. 36–43. URL: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/310> (дата звернення: 25.02.2021).

7. Попрошаєв О. В., Мунтян В. С., Островський М. В. Визначення місця та ролі навчальної дисципліни "Фізичне виховання" в національній системі освіти // Спортивна наука України. 2016. № 3. С. 3–8. URL: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/420> (дата звернення: 25.02.2021).

8. Попрошаєв О. В., Білик О. А. Організація фізичного виховання у закладах вищої освіти: тенденції та перспективи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2021. Вип. 4 (134) 21. С. 113–118.

9. Попрошаєв О. В., Білик О. А. Доповнення стандарту вищої освіти в межах кожної спеціальності загальною компетентністю випускника, яка передбачає навички рухової активності. Молодий вчений. 2018. № 4.2. С. 69–73.

10. Попрошаєв О. В., Мунтян В. С., Гоєнко М. І. Особливості організації процесу дистанційного навчання з фізичного виховання. Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту. Харків, 2020. Вип. 4. С. 70–75.

11. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади : постанова Верхов. Ради України від 19 жовт. 2016 р. № 1695-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19> (дата звернення: 25.02.2021).

12. Скатов В. Д., Матвеєнко В. И., Айвазова, Е. С. Формирование мотивационно-ценностного отношения студентов к физической культуре. Символ науки. 2016. № 3. С. 136–138.

13. Фініков Т. В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна. Київ : Таксон, 2002. 176 с.

14. Якименко Ю. І. Якість освіти – головний принцип Болонського процесу. Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу : матеріали I всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 лют. 2004 р. Київ, 2004. С. 27–29.

References

1. Kremenj, V.Gh. (Ed.). (2004). *Vyshha osvita Ukrainy i Bolonskyj proces: navchalnyj posibnyk*. Ternopilj: Navchaljna knygha – Boghdan.

2. Goncharenko, O.A. (2017). Decentralization as a trend of development of local government in european states. *Law and innovation*, 4, 62–68.

3. Muntian, V., & Plisko, V. (2014). Physical education in the context of the Ukraine new law "On Higher Education". *Visnyk Chernihivskogo nacionalnogo pedagoghichnogo universytetu*. Serija: Pedagoghichni nauky. Fyzichne vykhovannja ta sport, 118 (1), 222–226.

4. Muntian, V.S., & Poproshaiev, O.V. (2020). Motivational-value attitude of students towards learning, physical education and a healthy lifestyle: comparative analysis. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, 5 (125) 20, 109–115.

5. Plisko, V.I., & Sikura A.J. (2013). Problemy integracijnogho зв'язku mizh teorijeju ta praktykoju. In *Aktualjni problemy fizychnogho vykhovannja, reabilitaciji, sportu ta turizmu: tezy dopovidej V Mizhnarodnoi nauko-praktyčnoj konferenciji*, 10–11 zhovtnja 2013 r. (pp. 178–180). Zaporizhzhja: KPU.

6. Poproshaev, O., Bilyk, O., & Ostrovskiy, M. (2015). Physical education in the context of integration into the common european educational space. *Sport science of Ukraine*, 2, 36–43. Retrieved from <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/310>.

7. Poproshaev, O., Muntean, V., & Ostrovskiy, M. (2016). The place and role of the discipline "Physical education" in the national education system. *Sport science of Ukraine*, 3, 3–8. Retrieved from <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/420>.

8. Poproshaiev, O.V., & Bilyk, O.A. (2021). Organization of physical education in higher education institutions: trends and prospects. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, 4 (134) 21, 113–118.

9. Poproshaev, O.V., & Bilyk, O.A. (2018). Addition to the higher education standard in each specialty for general competence of the graduate, which the skills of motor activity provide. *Young Scientist*, 4.2, 69–73.

10. Poproshajev, O.V., Muntjan, V.S., & Ghojenko, M.I. (2020). Osoblyvosti orghanizaciji procesu dystancijnogho navchannja z fizychnogho vykhovannja. *Nauko-metodychni osnovy vykorystannja informacijnykh tekhnologhij v ghaluzi fizyčnoj kuljтуры ta sportu*, 4, 70–75.

11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016, October 19). Pro zabezpechennja stalogho rozvytku sfery fizyčnoj kuljтуры i sportu v Ukraini v umovakh decentralizaciji vlady: postanova (No. 1695-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19>.

12. Skatov, V.D., Matveenko, V.I., & Ajvazova, E.S. (2016). Formirovanie motivacionno-cennostnogo otnosheniya studentov k fizicheskoj kul'ture. *Simvol nauki*, 3 (2), 136–138.

13. Finikov, T.V. (2002). *Suchasna vyshha osvita: svitovi tendenciji i Ukrainina*. Kyjiv: Takson.

14. Jakymenko, Ju.I. (2004). Jakistj osvity – gholovnyj pryncyp Bolonskogo procesu. In *Problemy modernizaciji osvity Ukrainy v konteksti Bolonskogo procesu: materialy Pershoj Vseukr. nauk.-prak. konf., m. Kyjiv, 20–21 ljutogho 2004 r.* (pp. 27–29). Kyjiv: Vyd-vo Jevrop. un-tu.